

บทที่ ๓

บทบาทภาวะผู้นำในด้านการปกครองของพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

ผู้นำเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำและผู้บริหารทุกระดับ และการที่จะทำให้ตนเองเป็นผู้นำที่มีความสามารถก็ต้องฝึกฝนภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตน โดยผู้นำพึงประยุกต์ให้เหมาะสมแก่บทบาท และหน้าที่การบริหารงานคณะสงฆ์ ได้แก่ผู้นำด้านการปกครองพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และยึดหลักภาวะผู้นำในการปกครอง โดยจะใช้เหตุผลในการดูแลการปกครองอยู่เสมอเพื่อให้การปกครองมีความเรียบร้อย สมัครสมานสามัคคี และเป็นมาตรฐานในแนวทางเดียวกันทั้งการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่พระเดชพระคุณฯ นั้นเป็นพระเถระผู้ใหญ่มีหน้าที่ ในการปกครองดังนี้

๑.หน้าที่เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่

๒.หน้าที่เจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ปกครองดูแลภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

๑.การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

พระเทพปริยัติ (สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ เริ่มจากการประชุมในระดับพระสังฆาธิการ ดังนี้

๑) การจัดประชุมประจำปีๆ ละ ๒ ครั้ง ตามมติของมหาเถรสมาคมที่กำหนดให้จัดการประชุมภายในคณะสงฆ์เป็นประจำทุกปี อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในเขตปกครองนั้น และการจัดประชุมประจำปีในแต่ละครั้งนั้น พระเดชพระคุณได้เน้นย้ำอยู่เสมอให้คณะสงฆ์ โดยเฉพาะเจ้าคณะต่าง ๆ ดูแลในเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดี ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ตามพระธรรมวินัย และกฎระเบียบต่างๆ ที่ได้วางไว้อยู่เสมอ

๒) การจัดประชุมพระสังฆาธิการในทุกระดับตั้งแต่เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอ เลขาธิการเจ้าคณะตำบล และเลขา รองเจ้าคณะอำเภอ เพื่อชี้แจงการจัดโครงสร้างต่าง ๆ ภายในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ที่จะทำให้ดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกัน

๓) การประชุมพิจารณาแต่งตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์ภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่^{๕๙}

๔) การระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ระหว่างภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ จึงต้องมีการเรียกประชุมเพื่อระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นที่สำนักงานกองงานเลขานุการ เพื่อให้อธิกรณ์ที่เกิดขึ้นนั้นหมดไป^{๖๐}

๕) การจัดประชุมตามโอกาสต่างๆ ที่จะจัดการประชุมขึ้นหลังจากที่มีการจัดประชุมขึ้นในกรณีต่างๆ พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ก็จะสั่งการ และมอบหมายงานในการปฏิบัติให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนโดยเริ่มจากอำเภอ ตำบล และเจ้าอาวาสตามลำดับ เพื่อให้ปฏิบัติเป็นไปตามขั้นตอน ไม่ก้าวก่ายการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้สิทธิ ในการปกครองขึ้นอยู่กับเจ้าคณะเป็นสำคัญ โดยเฉพาะจะให้สิทธิในการปกครองของเจ้าคณะอำเภอเต็มที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปกครอง และจะให้คำแนะนำในเรื่องของกฎหมายคณะสงฆ์ และกฎหมายบ้านเมืองหากเกิดปัญหขึ้น

การมอบหมายงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองนั้น พระเดชพระคุณ เน้นย้ำให้คณะสงฆ์ศึกษางานที่จะต้องทำและเข้าใจในงานนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้การมอบหมายงานนั้น พระเดชพระคุณจะดูจากศักยภาพของผู้นั้น โดยจะดูจากความรู้ความสามารถศักยภาพ และให้ปฏิบัติงานเหมาะกับการงานและเวลา เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการทำงานและมีข้อผิดพลาดในการทำงานน้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังให้บุคลากรรู้จักการทำงานใน ๒ รูปแบบ คือ การทำงานแบบตัวบุคคล และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้งานในระดับต่างๆ และยังสร้างความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ โดยมีการประสานงานกับกองงานเลขานุการอยู่เสมอ^{๖๑}

ในการปกครองนั้น จะเริ่มจากตัวของพระเดชพระคุณเอง เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าในสิ่งที่พระเดชพระคุณ สั่งการหรือมอบหมายไปนั้นสามารถปฏิบัติได้จริง ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “ยถา วาที ตถากาโร” ที่แปลว่า คนจริงพูดอย่างไร ทำได้อย่างนั้น

พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนติโก)เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา ดังนี้

^{๕๙}สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมวิจิตร, เจ้าคณะอำเภอสันทราย , ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๐}สัมภาษณ์ พระราชธัมมณี, เจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่ , ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

^{๖๑}สัมภาษณ์ นายอุบลพันธ์ ชันผณี, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่, ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๑) เมตตา ได้แก่ ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขด้วยจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสิ่งอื่น ซึ่งเป็นความรักใคร่ที่ปราศจากราคะความกำหนด ความรัก ความหวังดี ความปรารถนาดีนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งมิตรภาพไมตรีของมนุษย์ที่มีต่อกันตลอดถึงสัตว์ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วยต้องการมุ่งหวังแต่ความสุขแก่เขาไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนสิ่งอื่นใด นอกจากให้เขาเป็นสุข โดยการแสดงออก ๓ ทาง คือ เมตตากายกรรม เมตตาทางกาย เมตตา วจีกรรม เมตตาทางวาจา และเมตตาโมหกรรม เมตตาทางใจ

๒) กรุณา ได้แก่ ความสงสาร คือ เมื่อเห็นเขาตกอยู่ในความทุกข์ยากลำบากเดือดร้อน ก็คิดใฝ่ใจในอันที่จะช่วยปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ยากลำบากเดือดร้อนนั้น อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนปัญหา หรืออุปสรรคทั้งหลายมีความใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัด ความทุกข์ยากเดือดร้อนให้ประสบกับความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองโดยมีบิดามารดาเป็นตัวอย่างของการแสดงออกให้ปรากฏเป็นพฤติกรรม เพราะบิดามารดาจะรู้สึกเป็นทุกข์เป็นร้อน ห่วงใยบุตร เมื่อเห็นบุตรมีความทุกข์หรือผิดหวังพร้อมกับหาวิธีเพื่อปลดปล่อยความทุกข์นั้นด้วยความเอ็นดูที่บริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

๓) มุทิตา ได้แก่ ความรู้สึกยินดีด้วย เมื่อเห็นผู้อื่นหรือสิ่งอื่นอยู่ดีมีความสุขตัวเองก็มีใจ แซ่ซึ้งเบิกบาน พลอยยินดีปรាប់ลิ้มบันเทิงใจด้วย เมื่อเห็นเขาเหล่านั้นประสบความสำเร็จ มีความเจริญงอกงามในตำแหน่งหน้าที่การงานยิ่งขึ้นไป

๔) อุเบกขา ได้แก่ ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตราขึง เมื่อมองเห็นบุคคลที่ได้รับผลของกรรมดีหรือกรรมชั่ว ซึ่งสมควรแก่เหตุ ที่ตนได้กระทำไว้พร้อมที่จะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงด้วยอคติ

พระเทพปริยัติ (สะอาด ขนดีโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักพรหมวิหารไปใช้ในการปกครอง คือ พระเดชพระคุณใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปกครองส่งผลให้คณะสงฆ์ มีความรักสามัคคี และเกิดความปรองดองในหมู่คณะสงฆ์^{๖๒} พระเดชพระคุณมีความเมตตา ต่อพระภิกษุและสามเณรเป็นอย่างยิ่ง ได้ใช้หลักธรรมนี้อย่างเหมาะสมจึงทำให้คณะสงฆ์มีการบริหารจัดการได้ดี^{๖๓} แม้คณะสงฆ์เองก็ตีล่วนให้ความเชื่อมั่นตั้งแต่พระสังฆาธิการระดับปกครองคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ตลอดจนถึงระดับล่างสุด คือ เจ้าอาวาสก็ตาม^{๖๔}

^{๖๒}สัมภาษณ์ พระเทพสิงหราชจารย์, รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ,๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๓}สัมภาษณ์ นางสาวกัลยาณี ปิยะมงคล, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ,๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๔}สัมภาษณ์ พระครูสุจิตบุญญารัตน์, รก.เจ้าคณะอำเภอสารภี , ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

จากการศึกษายังพบว่า พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้บริหารตนเองให้เป็นผู้เป็นที่ตามหลักพรหมวิหาร โดยจะต้องบริหารจัดการให้สมดุลกันทั้งพรหมวิหาร ๔ ประการ นอกจากนั้นแล้ว ในการบริหารคณะสงฆ์ถ้าหากให้น้ำหนักที่หลักธรรมคือ อุเบกขา มากเกินไปแล้วก็จะอาจทำให้คณะสงฆ์เสื่อมเสียได้ พระเดชพระคุณเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ โดยไม่แบ่งแยกแบ่งพรรค แบ่งพวกทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย ตั้งมั่นใน คุณธรรม ๘ พระสังฆาธิการในปกครองก็ล้วนให้ความเคารพนับถือพระเดชพระคุณ ได้ใช้พรหมวิหาร เพราะว่าการเห็นคณะสงฆ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักสามัคคี และเป็นสุขโดยทั่วกัน^{๖๕} อนึ่งหลักพรหมวิหารนี้ เป็นธรรมสำหรับผู้บริหาร ซึ่งใช้ความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นธรรมมีเหตุผล การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ พระเดชพระคุณได้ใช้หลักธรรมของผู้เป็นใหญ่ที่ ประเสริฐ และบริสุทธิ์คือความ เมตตา (ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข) กรุณา (ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) มุทิตา (คือยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี), อุเบกขา (การรู้จักการวางเฉยในสิ่งที่เหมาะสม)^{๖๖} โดยได้ยึดหลักพรหม วิหารซึ่งมีความเมตตา ปรารถนาให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์อย่างมีความสุข ไม่มี อกติ วางตนเป็นกลาง แสดงความยินดี เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาได้รับพระราชทานเลื่อนและแต่งตั้งสมณ ศักดิ์^{๖๗}

การปกครองของพระเดชพระคุณ จะเน้นการใช้เวลา งาน บุคคล และรู้หน้าที่ ที่ถูกต้องการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เพื่อให้การปกครองมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับตัวบุคคลในงาน ที่ ปฏิบัติยังรวมถึงปฏิบัติงานได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด พระเดชพระคุณ ยังยึดหลักคำสั่งสอน ของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการใช้ หลักสัปปริสธรรมในการบริหารอันประกอบด้วย อัมมมัญญา ความรู้จักธรรม อัตถัญญา ความรู้จักอรรถ อัตตัญญา ความรู้จักตน มัตตัญญา ความรู้จักประมาณ กาลัญญา ความรู้จักกาล ปริสัญญา ความรู้จัก บริษัฏ บุคคลัญญา หรือ บุคคลปโรปรัญญา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคล

นอกจากการปกครองตามหลักสัปปริสธรรมแล้ว พระเดชพระคุณยังถือหลัก อปริหานิยธรรม ที่ทำให้การทำงานหรือการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขที่ประกอบด้วย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม

^{๖๕}สัมภาษณ์ พระครูอาทรวิสุทธิคุณ, เจ้าคณะอำเภอหางดง ,๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^{๖๖}สัมภาษณ์ พระครูวิมลญาณประยุต ดร., เจ้าคณะอำเภอสันกำแพง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๗}สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ แก้วใส, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ,๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มล้างสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้
สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้

๔. ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น
เห็นถ้อยคำของพระเดชพระคุณว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕. ไม่ละอำนาจตักต้อนหาความอยากที่เกิดขึ้น

๖. ยินดีในเสนาสนะป่า

๗. ตั้งสติระลึกไว้ในใจว่าเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายผู้มีศีลงามซึ่งยังไม่มาขอให้มาแล้ว
ขอให้อยู่ผาสุก^{๖๘}

หลังจากที่พระเดชพระคุณ ได้มอบหมายงานแล้วจะตรวจสอบ และติดตามการทำงาน อยู่
เสมอ ถ้าเป็นการทำงานที่สำคัญก็จะตรวจสอบโดยการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแล และตรวจสอบ
ในงานที่ทำโดยจะมีการประชุมพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องในกองงานเลขานุการเป็นประจำทุกๆ เดือน หรือ
ตามระยะเวลาที่กำหนด^{๖๙}

ทั้งนี้ การปกครองหากเกิดปัญหา หรือข้อร้องเรียนขึ้น พระเดชพระคุณจะเน้นย้ำอยู่เสมอ
ให้พระสังฆาธิการทุกระดับมีพระเดชในการปกครอง ให้มีความเมตตานำหน้าให้มีการไกล่เกลี่ยให้ลง
ตัวกันก่อน โดยยึดหลักประนีประนอมเป็นสำคัญเพื่อแก้ปัญหา หรือเรื่องที่ร้องเรียนกันจบลง อย่าง
รวดเร็ว โดยพยายามทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องไม่มีปัญหา

แต่ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ก็จะจัดประชุมกันในระดับพระสังฆาธิการแล้วให้ตั้ง
คณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยการพิจารณาเป็นไปตามลำดับขั้นตอน
และจะต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชาอยู่เสมอ โดยจะพิจารณาตามกฎหมายของคณะสงฆ์ และกฎหมาย
ของบ้านเมืองเป็นสำคัญ

ทั้งการแก้ไขปัญหาในแต่ละครั้ง พระเดชพระคุณเน้นย้ำเสมอให้ยึดคำสอนของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยยึดหลักหิริโอตตปละ รวมถึงหลักขันติ เป็นที่ตั้งเพื่อให้การแก้ไข
เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้ปัญหาจบลงเร็วที่สุด แต่ถ้าหากไม่สามารถระงับปัญหา หรือข้อ
ร้องเรียนที่เกิดขึ้นได้ พระเดชพระคุณจะสั่งการให้มีการประชุมกันที่วัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

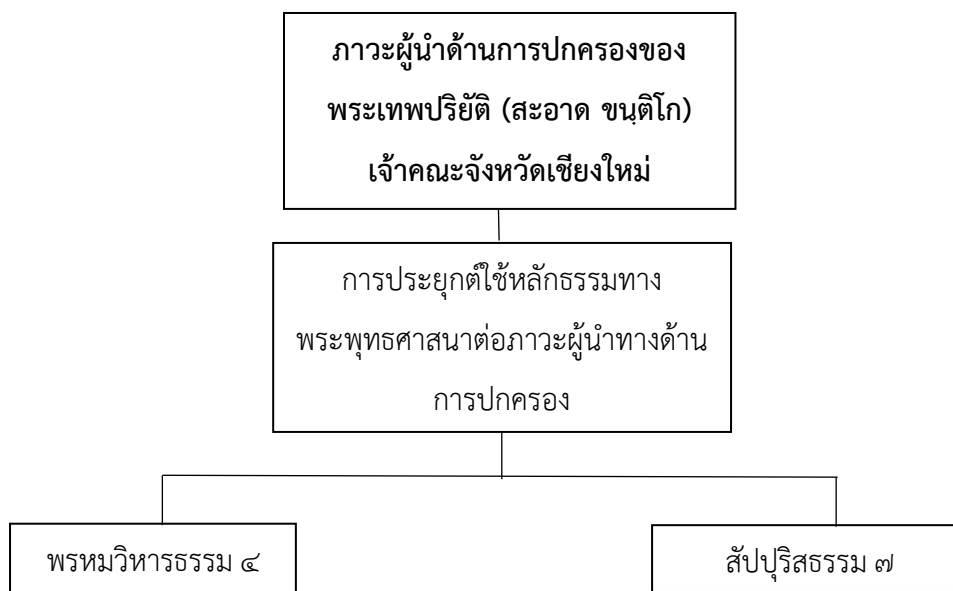
^{๖๘}สัมภาษณ์ นางสาวเกษสุตา ต.เจริญ, ผอ.กลุ่มอำนวยการและกลุ่มงานพระพุทธศาสนา, ๒๔
กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๙}สัมภาษณ์ นางพวงพะยอม ห่านวงษา, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ และพระเดชพระคุณ จะเป็นประธาน ในการระงับข้อพิพาทนั้น ถ้าหากมีการลงโทษเกิดขึ้นก็จะลงโทษไปตามความผิดที่เกิดขึ้น^{๗๐}

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) พบว่า พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้ปกครองคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย โดยเริ่มจากการประชุมการมอบหมายงาน การสั่งการ การตรวจสอบ การรายงานผล การแก้ไขปัญหา และการลงโทษ โดยยึดพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลัก และยังยึดหลักคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ และพระเถระผู้ใหญ่ จึงทำให้พระเดชพระคุณสามารถปกครองคณะสงฆ์ที่มีภาวะผู้นำจนทำให้ การปกครองคณะสงฆ์ภายในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดประสิทธิภาพถือเป็นแบบแผนและแบบอย่างที่ดีได้ ดังนั้นการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำทางด้านการปกครองของพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนติโก)เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ จึงสามารถสรุปได้ว่า พระเดชพระคุณฯ มีการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำทางด้านการปกครอง โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ คือ พรหมวิหาร ๔ และสัปปริสธรรม ๗ ดังแผนภาพต่อไปนี้

^{๗๐}สัมภาษณ์ นายอุบลพันธ์ ชันฉนิ็ก, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ , ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

แผนภาพที่ ๑.๑๐ แสดงการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำด้านการปกครองของพระเทพปริยัติ
(สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

๒. ปกครองวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ในฐานะเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- (๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น

ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- (๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

- (๑) บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- (๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด

หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งของเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

นับตั้งแต่พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนดีโก) เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้ามาปกครองดูแลภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ในฐานะเจ้าอาวาสนั้นนับตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นต้นมาซึ่งสภาพของวัดในสมัยนั้นชำรุดทรุดโทรมมาก เสนาสนะต่างๆ ภายใน วัดไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งเสนาสนะต่างๆ ภายในวัดยังมีสภาพที่ใช้งานไม่ได้เป็นส่วนมาก อาณาเขตภายในวัด ยังไม่เรียบร้อย ซึ่งเมื่อพระเดชพระคุณ มารับตำแหน่งเจ้าอาวาสแล้วนั้นได้ประชุมกันกับคณะสงฆ์ พระภิกษุ สามเณรภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง เพื่อร่างกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติภายใน วัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ขึ้นดังนี้

(๑)ระเบียบการรับพระภิกษุสามเณรผู้จะเข้าสังกัดวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

โดยระเบียบเรื่องการรับพระภิกษุสามเณรผู้จะเข้าสังกัดวัดเจ็ดยอดพระอารามหลวงนั้นจะต้องมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. พระภิกษุต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- ก. ต้องท่องจำบทสวดมนต์วัตรเช้า – เย็นได้
- ข. ต้องท่องจำบทสวดท้ายทำวัตรเช้าได้ สุดแต่คณะกรรมการเห็นสมควรผ่อนผัน
- ค. ต้องท่องจำสัพพทศ และภิกษุอุปหานิยธรรมได้
- ง. พระอันดับ ต้องสอบนักธรรมชั้นโทได้ต้องท่องจำผูกอวิชชาสวดแจง อัมมสังคินี (มาติกา) อทาสี เมฯ เจ็ดตำนานย่อถวายพรพระมงคลจักรวาลน้อยได้
- จ. พระเปรียญต้องเพิ่มจำสวดมนต์สิบสองตำนานพร้อมทั้งบทขัด(ฉบับล้านนา) ได้
- ฉ. พระเปรียญ ๖ ประโยคขึ้นไป ต้องเพิ่มจำปาฏิโมกข์ หรืออัมมจักกัปปวัตตนสูตร อนัตตลักขณสูตร และอาทิตตปริยายสูตรได้^{๗๑}

๒. สามเณรต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- ก. ต้องท่องจำบทสวดมนต์ทำวัตรเช้า – เย็นได้และต้องท่องจำบทสวดสามเณรสิกขาได้
- ข. ต้องสอบนักธรรมชั้นตรีได้
- ค. ถ้าอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี สุดแต่ผู้ทำการสอบจะเห็นสมควรผ่อนผันโดยความเห็นชอบของเจ้าอาวาส หรือคณะกรรมการผู้ทำการสอบเห็นสมควรได้รับการผ่อนผัน
๓. ถ้าจะศึกษาบาลีประโยค ๑ – ๒ หรือ ป.ธ.๓ ต้องท่องจำแบบบาลีไวยากรณ์ได้ ๒ เล่ม และจะต้องท่องได้ครบ ๔ เล่ม ก่อนเข้าพรรษา

^{๗๑}สัมภาษณ์ นายธนมิตร แสงอิน, ไวยาวัจกรวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ,๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๔. ต้องมีหนังสือรับรองความประพฤติจากเจ้าอาวาสที่ตนสังกัดอยู่แสดงเมื่อสอบเข้าสังกัดได้แล้ว

๕. ต้องแสดงหนังสือสุทธิอีกทั้งใบสมัคร (มีแจก) ติดรูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๓ แผ่น ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับสมัครในวันสอบ

จะเห็นได้ว่า แนวทางการบริหารงานภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวงของพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนติโก) มีความมุ่งหมายเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวหากนับย้อนกลับไปในยุคพุทธกาล พระพุทธองค์ก็ได้ทรงมุ่งหมาย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ในสมัยนั้น โดยการกำหนดสิกขาบทให้เป็นกติกากำหนดพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน โดยพระองค์ทรงมีความมุ่งหมาย ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งสงฆ์ ชี้แจงให้มองเห็นคุณโทษแห่งความประพฤติ
นั้นๆ ชัดเจนแล้วจึงทรงบัญญัติสิกขาความเห็นชอบร่วมกัน

๒. เพื่อความผาสุกของสงฆ์

๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อหยาก คือ เพื่อกำราบคนผู้ด้านประพฤติทราม

๔. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม

๕. เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน คือ เพื่อระวังปิดทางความเสื่อมความทุกข์ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน

๖. เพื่อบำบัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดขึ้นในอนาคต คือ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสื่อม ความทุกข์เดือดร้อนที่จะมีมาในภายหน้าหรือภพหน้า

๗. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส

๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว

๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งศีลธรรม

๑๐. เพื่ออนุเคราะห์วินัย คือ ทำให้มีบัญญัติสำหรับใช้เป็นหลักเกณฑ์จัดระเบียบของหมู่สนับสนุนความมีวินัยให้หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น

(๒) การจัดการเสนาสนะภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนติโก) เป็นเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวงมีพระภิกษุสามเณรสังกัดในวัดจำนวนมากซึ่งมีจุดมุ่งหมายมาศึกษา ดังนั้นการจัดเสนาสนะให้รองรับพระภิกษุสามเณรจำนวนมากได้ อีกทั้งเพื่อทำให้เสนาสนะของวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ทัวถึงแก่พระภิกษุสามเณร ซึ่งประกอบไปด้วยสัปปายะ ๗ ประการได้แก่ ๑. อาวาสสัปปายะ ๒. อาหารสัปปายะ ๓. ภัตสัปปายะ ๔. ปุคคลสัปปายะ ๕. โกชนสัปปายะ ๖. อุตุสัปปายะ และ ๗. อิริยาปถสัปปายะ

จึงมีความจำเป็นต้องออกเป็นกฎการจัดระเบียบเสนาสนะในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง โดยกฎดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เพื่อเป็นการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรมมากขึ้น เพื่อความผาสุกของพระภิกษุสามเณร และเพื่อความเจริญของพระศาสนาจึงมีคำสั่งจัดระเบียบเสนาสนะ (ที่อยู่อาศัย) ในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้ากุฏิ ย่อมมีสิทธิในกุฏิที่อยู่อาศัยของตนภายในที่ตนเองดูแลอยู่นั้น พร้อมทั้งเป็นธุระดูแลแนะนำพระภิกษุสามเณรศิษย์ และผู้อาศัยให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคมและของเจ้าอาวาส

๒. ให้พระภิกษุพักอยู่ ห้องละ ๑ รูป หรือตามเห็นความเหมาะสมและสมควรแห่งหัวหน้ากุฏิ

๓. ให้สามเณรพักอยู่ห้องละ ๒ รูปหรือตามความเหมาะสมและเห็นสมควรของหัวหน้ากุฏิ

๔. ผู้ที่ลาเพศพระภิกษุสามเณรแล้วก็ดี จบการศึกษาแล้วก็ได้มีงานทำเป็นหลักเป็นฐานแล้วก็ดีให้อยู่อาศัยได้ต่อไปไม่เกิน ๓ เดือน เว้นแต่ผู้ทำการวัด หรือที่หัวหน้ากุฏิเห็นสมควรผ่อนผัน โดยความเห็นชอบของเจ้าอาวาส

(๓) วางข้อบังคับผู้มาขออาศัยพักภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

การบริหารวัดที่มีพระภิกษุสามเณรจำนวนมาก นอกเหนือจากการจัดระบบ การรับการจัดเสนาสนะการอยู่อาศัย ยังต้องจัดระเบียบการรองรับผู้มาขอพักอาศัยภายในวัด ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากพวกมิจฉาชีพทั้งหลายจะเข้ามาก่อวุ่นภายในวัด โดยพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนดีโก) ได้วางแผนปฏิบัติสำหรับผู้มาขออาศัยในวัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้ อาศัยอำนาจตามความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ และ ๓๘ จึงมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้มาขอพักอาศัยดังต่อไปนี้

๑. พระภิกษุสามเณรก็ดี คฤหัสถ์ชนก็ดีมาขอพักอาศัยกับพระภิกษุสามเณรรูปใด หรือศิษย์คนใด ไม่เกิน ๓ วัน ให้พระภิกษุสามเณรหรือศิษย์คนนั้นแจ้งให้หัวหน้ากุฏิ ทราบเพื่อรับการอนุญาต และเมื่อได้รับการอนุญาตแล้วจึงให้พักได้

๒. ถ้าพระภิกษุสามเณรรูปนั้นเป็นอาคันตุกะก็ดี หรือคฤหัสถ์ชนผู้นั้นเป็นผู้ต่างถิ่น ก็ดี ให้ผู้ให้พักอาศัยตรวจหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชน เห็นว่าถูกต้องแล้วให้มอบแก่หัวหน้ากุฏิ เพื่อเก็บรักษาไว้เมื่อครบกำหนดขอพักแล้วให้เจ้าคณะคืนหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชนแก่เจ้าของไป

๓.พระภิกษุสามเณรหรือคฤหัสถ์ชนใด และหรืออาคันตุกะ หรือบุคคลต่างถิ่นผู้ใด มีความจำเป็นที่จะต้องพักตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ผู้ให้พักต้องขออนุญาตหัวหน้ากุฏิ จนถึงเจ้าอาวาส เป็นลายลักษณ์อักษร

(๔) การจัดกิจนิมนต์ภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง

เนื่องจากวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง มีพระเณรเป็นจำนวนมาก และเป็นสำนักเรียน ที่มีชื่อเสียงทำให้ญาติโยมมีความศรัทธา เลื่อมใสในวัตรปฏิบัติและการบริหารของพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนฺติโก) ได้พากันมาจองเป็นเจ้าภาพภัตตาหาร เจ้าภาพจะนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์ ด้วยเนื่องจากพระสงฆ์มีจำนวนมาก ยากที่จะนิมนต์ให้ทั่วถึงได้จึงได้ดำริให้เฉพาะพระที่ลงท้าวตรเข้า-เย็นเท่านั้นที่จับฉลากเพื่อไปกิจนิมนต์ โดยเว้นพระที่เป็นครูสอนรูปหนึ่งทำวาระปฏิสนธารญาติโยม และกล่าวสัมโมทนิยกรา และภาวะที่มีกิจนิมนต์ไปภายนอก ก็จะนิมนต์พระที่ขยันท้าวตรเข้า-เย็น และพระที่ขยันทำงานวัดไป จึงทำให้ปัญหาในเรื่องความลำเอียงหรือเห็นแก่พวกพ้องหมดไป ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นภายในวัด นับว่าเป็นการบริหารจัดการอย่างเรียบง่ายและฉลาดรอบคอบ ของพระเทพปริยัติ (สะอาด ขนฺติโก) อีกส่วนหนึ่งด้วย^{๗๒} ที่กล่าวมานี้ คือรูปแบบการจัดกิจนิมนต์ ซึ่งพระสงฆ์ภายในวัดจะพึงพอใจมากเนื่องจากไม่มีความลำเอียงใด ๆ

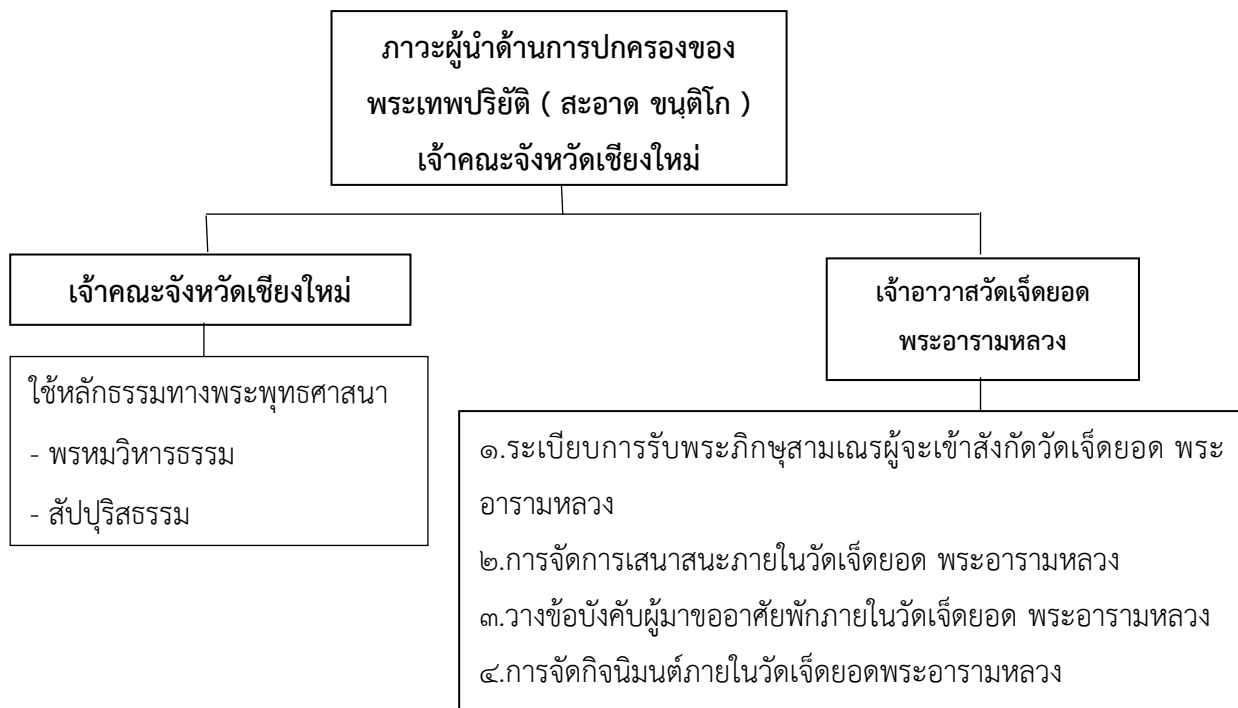
๓.๓ สรุปวิเคราะห์ภาวะผู้นำด้านการปกครอง

ภาวะผู้นำในด้านการปกครองของพระเทพปริยัติ(สะอาด ขนฺติโก) เจ้าคณะจังหวัด เชียงใหม่ เจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง ท่านเป็นพระเถระที่มีภาวะผู้นำในด้านการปกครอง สูงมาก จะเห็นได้จากการที่พระเทพปริยัติ(สะอาด ขนฺติโก) ได้มีหน้าที่ปกครองกำกับดูแล ทั้งคณะ สงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

๑.ในฐานะเจ้าคณะจังหวัด โดยท่านได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหารธรรม และสัพพริสธรรม มาประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ทำให้เกิด ความเรียบร้อยภายในหมู่สงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่

๒.ในฐานะเจ้าอาวาส ท่านได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อร่างกฎระเบียบข้อบังคับ ภายในวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง โดยได้มีการรับเอาข้อเสนอของพระภิกษุ สามเณร ทุกูป มากลั่นกรองเป็นระเบียบต่าง ๆ

^{๗๒}สัมภาษณ์ นายอรุณ ศรีวิชัย, มัคทายกวัดเจ็ดยอด ,๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

แผนภาพที่ ๑.๑๑ แสดงบทสรุปภาวะผู้นำด้านการปกครองของพระเทพปริยัติ(สะอาด ขนฺติโก)
เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่